

Irena
Kraševac

Širina mitteleuropske kulture

Olga Maruševski (1922. - 2008.)

Olga Maruševski rođena je 17. rujna 1922. u Popovači u uglednoj obitelji Tanhofer. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirala je povijest umjetnosti i kulture 1957. godine. Magistrirala je na istom fakultetu 1965. godine s temom iz povijesti Društva umjetnosti, te doktorirala 1985. disertacijom *Iso Kršnjavi - kulturološko i povijesnoumjetničko značenje*, na poticaj profesora Milana Preloga. Bila je to jedna od prvih disertacija na Zagrebačkom sveučilištu koje su obrađivale umjetničku baštinu dotad nepriznatog i osporavanog historizma. Svoj radni vijek Olga Maruševski je provela u Leksikografskom zavodu "Miroslav Krleža" u kojem je surađivala brojnim priložima u edicijama Likovne enciklopedije i Hrvatskoga biografskog leksikona u kojem je bila urednica za grafičku, knjižarsku i obrtničku struku.

Kao dugogodišnja vanjska suradnica Instituta za povijest umjetnosti sudjelovala je u sklopu znanstveno-istraživačkog programa Instituta na izložbama isusovačke i franjevačke baštine te na izradi umjetničke topografije Križevaca i brojnih konzervatorskih studija. Kao zaslužnoj suradnici Institut joj je posvetio broj časopisa *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 28 (2004.) u kojem je objavljena njezina cjelokupna bibliografija.

Radove je objavljivala u stručnoj periodici (*Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, *Život umjetnosti*, *Peristil*, *Arhitektura*, *Čovjek i prostor* i dr.), popularizirala je kulturološke i umjetničke pojave u časopisu *Kaj* i u feljtonima u dnevnim novinama. Svoja temeljna istraživanja zaokružila je monografijom *Društvo umjetnosti*

1868.-1879.-1941: *Iz zapisaka Hrvatskog društva likovnih umjetnosti* (2004.), te knjigama *Iso Kršnjavi kao graditelj: Obnova i izgradnja obrazovnih, kulturnih i umjetničkih objekata u Hrvatskoj* (1986.) i *Iso Kršnjavi: Kultura i politika na zidovima palače u Opatičkoj 10* (2002.).

Jedna od središnjih tema i preokupacija tijekom cjelokupnoga povijesnoumjetničkog istraživačkog rada Olge Maruševski bio je grad Zagreb i njegov urbanistički i graditeljski razvitak u 19. stoljeću, o čemu je objavila brojne studije, objedinjene u knjizi *Iz zagrebačke spomeničke baštine* (2006.) u izdanju Matice hrvatske.

Tekstovi Olge Maruševski nemimolazni su za razumijevanje i vrednovanje hrvatske umjetnosti i kulture u razdoblju 19. i početka 20. stoljeća kada smo kulturnim sponama bili vezani uz Beč, a političkim s krunom sv. Stjepana, Budimpeštom, unutar kojih se Zagreb nastojao razvijati prema vlastitim potrebama i mogućnostima pokušavši iskoračiti iz vlastite sjene. Važan iskorak i doprinos kulturno-umjetničkom stvaralaštvu na relaciji Beč - Zagreb - Budimpešta učinila je i publikacijama objavljenim u inozemstvu, npr. *Architektonisch-urbanistische Verbindungen zwischen Zagreb und Wien*, objavljenom u Beču 1998.

U povodu izložbe *Hrvatski salon 1898.* održane u Umjetničkom paviljonu 1998./1999. dobila je, zajedno s ostalim njezinim autorima, Nagradu grada Zagreba, a iste je godine odlikovana Redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića. Za svoje izuzetne zasluge za istraživanje i valoriziranje hrvatske

umjetnosti i kulture 2007. je dobila Nagradu Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske "Radovan Ivančević" za životno djelo.

Olga Maruševski svoju je knjižnicu s preko tisuću naslova, poglavito o umjetnosti 19. stoljeća, poklonila Institutu za povijest umjetnosti, dok je dokumentaciju i arhiv supruga M. Marouchevskog donirala Hrvatskomu državnom arhivu. Nesebično je prenosila svoje golemo znanje i fascinaciju historicizmom na mlade suradnike te poticala istraživanje povijesno-umjetničke građe 19. stoljeća.

Posljednjih je mjeseci posvećeno radila na pripremama drugog izdanja svoje ključne knjige *Iso Kršnjavi kao graditelj*, u izdanju Instituta za povijest umjetnosti. Nakon više od dvadeset godina to je i dalje jedna od temeljnih knjiga koje obrađuju kulturološko i povijesnoumjetničko značenje djelovanja Ise Kršnjavija

- ključne osobe naše povijesti i kulture s kraja 19. stoljeća, tzv. utemeljiteljskog doba, intelektualca europskih razmjera, znanstvenika, umjetnika, kritičara i političara. Autorica je u povodu drugog objavljivanja knjige tekst nadopunila, proširila, a poneka poglavlja iznova napisala.

Život Olge Maruševski ugasio se 29. studenoga 2008. u 86-oj godini. Iako je već duže vrijeme bolovala, do posljednjeg je dana bila intelektualno angažirana, uvijek raspoložena za stručne razgovore i savjete. Njezinim odlaskom hrvatska je povijest umjetnosti izgubila znanstvenicu izuzetne širine koja je na svojstven način objedinila dva područja, povijest umjetnosti i povijest kulture - dvije ključne humanističke grane koje se međusobno uvjetuju, prožimaju i nadopunjuju, kako to pokazuju njezine sjajne interpretacije i valorizacije našeg 19. stoljeća. ✕

SUMMARY: BROADNESS OF MITTELEUROPEAN CULTURE

/ Art historian Olga Maruševski (1922-2008) dedicated most of her scientific and research activities to the study of the 19th century, interpreting Croatian art and culture in the context of the Central European circle. Her numerous texts examined phenomena and personalities which formed Croatian art in that,

in European proportions, foundation period. As no other researcher before her, Olga Maruševski dedicated herself to the study of work and activities of Iso Kršnjavi, one of the key figures of Croatian art and culture at the end of the 19th century, which resulted in a series of scientific and scholarly publications.